

Contents lists available at SciVerse ScienceDirect

ETA Maritime Science

journal homepage: www.gemimo.org

Türkiye'deki Denizcilik Eğitimi Veren Kurumların Akademisyen Profili *¹

Selcuk Nas¹, Burcu Celik²

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi

² Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Turgut Kıran Denizcilik Yüksekokulu

ÖNEMLİ NOKTALAR

- Türkiye'de denizcilik eğitim kurumları sayısı son 10 yılda artmıştır.
- Denizcilik eğitim kurumlarının öğrenci kapasitesi 12 kat artmıştır.
- Denizci kökenli üniversite öğretim üyeleri yetiştirilmelidir.

MAKALE BİLGİSİ

Makalenin Tarihiçesi

Alındı: 26 Temmuz 2012

Düzeltilerek alındı: 04 Ekim 2012

Kabul edildi: 19 Ekim 2012

Anahtar Kelimeler

Deniz Kökenli Akademisyen
Denizcilik Eğitimi.

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurulu'na bağlı lisans düzeyinde eğitim veren denizcilik eğitim kurumları, kontenjanları ve bu kurumlarda istihdam edilen deniz kökenli akademisyenlerin profillerinin tespitine yönelik bir çalışmadır. Araştırmada, yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, resmi yollardan ve resmi kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Elde edilen veriler, istatistiksel analiz yöntemleri kullanılarak, lisans düzeyinde eğitim veren denizcilik eğitim kurumlarında tam süreli olarak istihdam edilen akademisyenlerin profilleri ortaya konmuştur.

*Bu çalışma 02-05 Temmuz 2012 tarihlerinde Terschelling Hollanda'da gerçekleştirilen "International Maritime Lecturer Association" IMLA 20 Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

© 2012 Gemimo. Her hakkı saklıdır.

ARTICLE INFO

Article History

Received 26 July 2012

Received in revised form 04 October 2012

Accepted 19 October 2012

Keywords

Academician with Maritime Background
Maritime Higher Education

İrtibat: Selcuk NAS

snas@deu.edu.tr

Fax: +90 232 301 8848

Burcu Celik

burcu.celik@deu.edu.tr

ABSTRACT

The Academician Profiles Of Maritime Higher Education Institutions In Turkey

The aim of this study is to determine the profiles of the maritime higher education institutions in Turkey, their capacities and profiles of the academicians with maritime background employed in such institutions. During the study, structured interview questions have been used. Data collected was obtained through official sources. Maritime higher education institutions providing education at the undergraduate level with fulltime employed academicians (with maritime background) have been evaluated via the data obtained using the methods of statistical analysis.

*This paper was presented in Congress of IMLA 20 "International Maritime Lecturer Association" conducted in 02-05 July 2012, in Terschelling-The Netherlands.

© 2012 Gemimo. All rights reserved.

1. Giriş

Son yirmi yıldır, nitelikli denizci zabıt konusunda tüm dünyada sıkıntı çekilirken, nitelikli denizcileri yetiştirmek için ihtiyaç

duyulan deniz kökenli akademisyen konusu perde arkasında kalmıştır. Nitelikli bir denizciyi yetiştirebilmek için öncelikle yeterli deniz tecrübesine sahip nitelikli eğitimci gerektiği her platformda dile getirilmektedir.

Buna rağmen nitelikli denizcileri, akademisyen yapma konusunda cazip fırsatlar yaratamadığı da bilinmektedir. Bu çalışmada Türkiye'de lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumlarda tam kadrolu olarak istihdam edilen deniz kökenli akademisyenlerin profil bilgilerinin analizi yapılmıştır.

2. Türkiye'de Denizcilik Eğitiminin Kısa Tarihiçesi

Türkiye'de denizcilik eğitimi Osmanlı İmparatorluğu'na kadar uzanmaktadır. İlk eğitim kurumu, Leyli Tüccar Kaptan Mektebi, 15 Aralık 1884'te Heybeliada İstanbul'da kurulmuştur. [1]. 1909'da, Leyli Tüccar Kaptan Mektebi kapatılmış ve Millî ve Hususî Ticaret-i Bahriye Kaptan ve Çarkçı Mektebi kurulmuştur (Denizcilik Şurası, 2000). 1928'te Millî Ticaret-i Kaptan Mektebi kapatılmış ve devlet tarafından Ticaret-i Bahriye Mektebi-î Âlisi açılmıştır. Okul yönetmeliğine göre, lisans düzeyinde mezunlar verdiği belirtilmektedir. 1934'ten sonra okulun adı, Yüksek Deniz Ticaret Mektebi olarak anılmıştır. 1946'dan 1981'e kadar okul "Yüksek Denizcilik Okulu" olarak adlandırılmıştır. 1980 askeri darbesinden sonra okul, Deniz Kuvvetlerinin sorumluluğu altına girerek ve Tuzla'ya taşınmıştır (Karakaya, 2011). 1981'den 1988'e arasında okulun adı, Denizcilik Yüksekokulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı olarak anılmıştır (Denizcilik Şurası, 2000). 1988'de, İstanbul Teknik Üniversitesine bağlanarak "Denizcilik Yüksekokulu" adını aldı [1]. Aynı sene, Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Yüksekokulu İzmir' de kuruldu.

Sonraki yıllarda sırasıyla, İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölümü (1991), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi Güverte Bölümü (1996) ve Yakın Doğu Üniversitesi Güverte Bölümü (1996) kuruldu [2].

2012 yılı itibarıyla, lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren üniversite sayısı 11 adettir. Türkiye'de yüksek öğrenim veren kurumlar, eğitim sürelerine göre lisans ve ön lisans programları olarak ikiye ayrılmaktadır. Ön lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren üniversite sayısı 8 adettir. Tablo 1'de Türkiye'de 2012 yılı itibarıyla zabıt düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumların sayısı, eğitim seviyeleri, güverte ve makine bölümlerinin kapasiteleri ile toplam kapasiteleri gösterilmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde, işletim ve yönetim seviyelerinde denizcilik eğitimi veren eğitim kurumlarının yıllık kapasitesinin 4722 öğrenci olduğu görülmektedir. Bu kapasitenin tamamı olarak kullanılıp kullanılmadığı ve mezunlarının ne kadarının denizde çalışmayı tercih ettiği bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

2012 yılı itibarıyla Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren kurumlar ile ilgili olarak yapılan analizler Tablo 2'de gösterilmektedir. Tablo, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi(OSYM) verilerinden faydalanılarak hazırlanmıştır. Tablo 2'de gösterilen 14 eğitim kurumunun sadece 11'i aktif durumda olup, 3 kurum henüz öğrenci almamaktadır. Aktif olarak denizcilik eğitimi veren 11 kurumunun 5 adedi hem uzakyol vardiya zabiti hem de uzakyol makine zabiti eğitimi vermek-

Tablo 1. Kurumlara Göre Elde Edilen Yeterlilikler ve Güverte ve Makine Sınıfı Toplam Öğrenci Sayısı

	Eğitim Seviyesi -STCW-	Kurum Sayısı	Öğrenci Kontenjanı (Güverte)	Öğrenci Kontenjanı (Makine)	Toplam Öğrenci Kontenjanı
Fakülte ve Yüksekokul	İşletim ve Yönetim Seviyesi	11	781	459	1240
Meslek Yüksekokulu	İşletim Seviyesi	8	395	355	750
Denizcilik Liseleri	Kısıtlı İşletim Seviyesi	33	1469	1268	2737
TOPLAM		52	2642	2080	4722

Tablo 2. Türkiye’de Denizcilik Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumları ve Lisans Düzeyi Öğrenci Kontenjanları (OSYM 2011 Kontenjanlarına Göre)

	Eğitim Kurumunun İsmi	Öğretme Başlangıç Yılı	Kontenjan	
			GÜVERTE	MAKİNE
1	İTÜ- İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi * ¹	1884	187	130
2	İÜ- İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	1991	72	-
3	DEÜ- Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi * ²	1995	78	42
4	KTÜ- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	1996	77	-
5	YDÜ- Yakın Doğu Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	1996	70	50
6	OÜ- Ordu Üniversitesi Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi	2003	-	-
7	PRÜ- Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	2008	120	120
8	YTÜ- Yıldız Teknik Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	2008	-	57
9	RTE- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Turgut Kıran Denizcilik YO.	2009	72	-
10	ZİRVE- Zirve Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	2010	60	60
11	GİRNE- Girne Amerikan Üniversitesi Denizcilik Yüksekokulu	2011	45	-
12	BAÜ-Balıkesir Üniversitesi Bandırma Denizcilik Fakültesi	-	-	-
13	KCÜ- Kâtip Çelebi Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	-	-	-
14	BTÜ- Bursa Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	-	-	-
TOPLAM			781	459
			1240	

*1 US Maine Maritime Academy ile yürütülen ortak program dahildir.

*2 Kuzey Kıbrıs ve US Suny Maritime College ile yürütülen ortak program dahildir

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)

Tablo 3. Türkiye’de Lisans Düzeyinde Güverte Zabiti Eğitimi Veren Kurumlarının Yıllara Göre Kontenjan Dağılımı

	İTÜ* ¹	İÜ	DEÜ* ²	KTÜ	YDÜ	PRÜ	RTEU	ZİRVE	GİRNE	Toplam Kontenjan
1990	62									62
1991	62	26								88
1992	62	31								93
1993	103	31								134
1994	103	31								134
1995	101	31	31							163
1996	103	46	31	41	150					371
1997	103	46	31	26	100					306
1998	103	42	31	26	60					262
1999	103	42	31	26	44					246
2000	103	42	41	31	44					261
2001	103	53	41	31	40					268
2002	103	62	52	52	25					294
2003	128	62	52	50	25					317
2004	133	62	52	52	24					323
2005	143	62	52	52	24					333
2006	143	62	52	52	44					353
2007	143	62	52	52	53					362
2008	153	72	62	62	64					413
2009	153	72	62	62	64	84	62			559
2010	154	72	67	77	70	100	72	60		672
2011	187	72	78	77	70	120	72	60	45	781

*1 Kuzey Kıbrıs ve US Suny Maritime College ile yürütülen ortak program dahildir.

*2 US Maine Maritime Academy ile yürütülen ortak program dahildir.

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)

tedir. Diğerleri ise sadece tek bir bölüme ait eğitim vermektedir. Aktif durumda olmayan 3 eğitim kurumu, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın STCW hükümleri

doğrultusundaki gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Ayrıca bu kurumlar deniz kökenli eğitmen ihtiyacı için Yüksek Öğretim Kurumu'nun Öğretim Üyesi Yetiştirme Prog-

Tablo 4. Türkiye'de Lisans Düzeyinde Vardiya Mühendisi Eğitimi Veren Kurumlarının Yıllara Göre Kontenjan Dağılımı

	İTÜ	YDÜ	DEÜ	PRÜ	YTÜ	ZİRVE	Toplam Kontenjan
1990	41						41
1991	41						41
1992	41						41
1993	52						52
1994	52						52
1995	50						50
1996	52	150					202
1997	52	100					152
1998	52	60					112
1999	52	44					96
2000	52	44					96
2001	52	40					92
2002	52	25					77
2003	77	25					102
2004	82	5					87
2005	77	10					87
2006	16	25	87				128
2007	21	25	87				133
2008	87	43	26				156
2009	97	43	26	90	52		308
2010	97	50	31	100	57	60	395
2011	130	50	42	120	57	60	459

*1 Kuzey Kıbrıs ve US Suny Maritime College ile yürütülen ortak program dahildir.

*2 US Maine Maritime Academy ile yürütülen ortak program dahildir.

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)

ramlarından (ÖYP ve YLSY) faydalanmaktadır. Ocak 2012 itibarıyla bu programlardan faydalanarak yetiştirilen deniz kökenli akademisyen sayısı 9 kişidir.

Tablo 2'de gösterilen üniversiteler denizcilik eğitimine başladıkları yıllar itibarıyla sıralanmıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesinin en yüksek kontenjana sahip eğitim kurumu olduğu görülmektedir. Tabloda gösterilen kontenjanların içerisine uluslararası eğitim kurumları ile işbirliği yapılan programlar da dahil edilmiştir. Türkiye'de lisans düzeyinde zabitan eğitimi veren kurumlar, STCW işletim ve yönetim seviyelerini birlikte ve dört yılda vermektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin 2012 yılı itibarıyla lisans düzeyindeki zabıt eğitimleri için toplam öğrenci kontenjanı 1240 kişidir. Toplam öğrenci kontenjanının yıllar içerisinde eğitim kurumlarına göre dağılımları aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 3'de Türkiye'de lisans düzeyinde güverte zabiti eğitimi veren kurumlarının yıllara

Şekil 1. Lisans Seviyesinde Eğitim Veren Denizcilik Eğitim Kurumlarının Yıllara Göre Toplam Kontenjan Değişimleri

ra göre kontenjan dağılımı gösterilmektedir. Tablo 4'de Türkiye'de lisans düzeyinde makine zabiti eğitimi veren kurumlarının yıllara göre kontenjan dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 1'de Türkiye'de lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumların kontenjanlarının yıllar içerisindeki değişimi gösterilmektedir. 1996 ve 2009 yıllarından sonra meydana gelen kapasite artışları çok dikkat

çekicidir.

Türkiye’de yıllar içerisinde kapasiteleri ve sayıları çok hızlı bir şekilde artan eğitim kurumlarının kapasiteleri ihtiyaç duyulan eğitimci sayısının da aynı oranda artmasını gerektirmektedir. Fakat deniz kökenli akademisyenlerin artış oranı, kapasite artışının altında kalmıştır. Burada sorulması gerekli en önemli soru; “Denizcilik sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli gemiadamı sayısının karşılanması için ülkemizdeki eğitim kurumlarının sayı ve kapasitelerinin artırılması yeterli midir? Ülkemizde denizcilik sektörüne istihdam sağlayan eğitim kurumlarının sayıları son 10 yılda büyük bir hızla çoğalmıştır. Bunun yanında, sektörün ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilebilmesi için laboratuvar, derslik ve simülator gibi birçok alt yapı yatırımı da beraberinde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte görülmüştür ki, alt yapı yatırımlarına sansuz kaynak ayrılsa bile, bu kaynakları değere dönüştürebilecek entelektüel sermayenin en önemli bileşeni olan “insan sermayesi” yaratılmaz ise ihtiyacı duyulan nitelikli gemiadamının karşılanması kesinlikle mümkün değildir. Sansuz altyapı kaynağının oluşturacağı değer, ancak ve ancak sahip olunan insan sermayesinin değeri kadar olacaktır. Buradan yola çıkarak nitelikli gemiadamı arzının artırılmasındaki en kritik kaynağın, insan sermayesinin yani, insanı eğiterek öğreterek değer yaratan eğitmenler olduğu bir kez daha görülmüştür (Nas, 2011).

Sağ (2010), gemiadamı kökenli akademisyen sıkıntısının çözümü için köklü öneriler yapmıştır. Uzun vadede, 5 yıl içinde çözüm olarak ITU, YTO, DEU, KTU, PRU ve IU gibi üniversitelerde Güverte ve Makine Doktora Programları bir an önce açılmalı ve bu özel ihtisas konularında Doktora yaptırılarak denizci kökenli üniversite öğretim üyeleri yetiştirilmeye acilen başlanması gerektiğini belirtmiştir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

Türkiye’deki deniz kökenli akademisyenle-

rin profil verilerinin toplanabilmesi için yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bu görüşme formunda, akademisyenlerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, gemiadamı yeterliliği, deniz hizmet süresi, kurumdaki kadrosu, unvanı, detaylı olarak eğitim bilgileri sorgulanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu resmi yazı ile üniversitelerin bölüm başkanlarına, üniversite yöneticilerine, üniversite görev yapan öğretim üyelerine gönderilmiştir. Verilerin geri bildirim e-mail, telefon ve posta yoluyla olmuştur. Veriler Ocak 2012 tarihi itibarıyla toplanmıştır.

4. Araştırmanın Örneklemi

Çalışmanın evrenini, YÖK’e (Yüksek Öğretim Kurulu) bağlı olarak faaliyet gösteren, lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumlarda tam süreli olarak istihdam edilen deniz kökenli akademisyenler oluşturmaktadır. Çalışmada lisans düzeyinde güverte ve makine zabiti yetiştiren kurumlar olarak sınırlandırılmıştır. “Deniz kökenli” kavramının kapsamı; Deniz Harp Okulu mezunları, lisans düzeyinde denizcilik eğitimi olarak bir uzakyol ehliyetine sahip olanlar ile Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisi unvanına sahip olanlar ile sınırlandırılmıştır. Akademisyen kavramının kapsamı ise, üniversitelerde tam süreli olarak istihdam edilen “deniz kökenli” insan kaynakları ile sınırlandırılmıştır.

Yapılan araştırmada, 2012 Ocak ayı itibarıyla Türkiye’de lisans ve ön lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumlarda tam süreli olarak istihdam edilen toplam 111 adet deniz kökenli akademisyenin bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamındaki lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumlarda istihdam edilen deniz kökenli akademisyen sayısının ise 89 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma sırasında, denizcilik eğitimi veren kurumlarda hizmet veren deniz eğitimcilerinin aynı anda birkaç kurumda görev yaptığı ve tam süreli olarak istihdam edilmediği tespit edilmiştir. Verilerin tutarlılığı ve ista-

tistiklerin yanıltıcı olmaması amacıyla, kurumunda tam süreli olarak görev yapmayan eğitimciler çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Fakülte ve yüksekokullarda istihdam edilen 89 deniz kökenli akademisyen ile ilgili verilere ulaşılmıştır. Çalışmada ÖYP kapsamındaki araştırma görevlileri asıl kadrolarının bulunduğu üniversitelerde gösterilmiştir.

5. Çalışmanın Analizi ve Bulguları

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20 programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de denizcilik eğitimi veren akademisyenlerin ortalama deniz hizmet

süreleri, cinsiyet ve yaş dağılımları Tablo 5’te gösterilmiştir. Türkiye’de lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren kurumlarda istihdam edilen deniz kökenli 89 akademisyenin ortalama deniz hizmet süresi 4,99 yıl olarak bulunmuştur. Deniz tecrübesi en yüksek akademisyenlerin Vakıf üniversitelerinde olduğu tespit edilmiştir.

Deniz kökenli akademisyenlerin yaş aralığının 24 ile 66 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Yaş ortalaması ise 37,24 olarak bulunmuştur. En yüksek yaş ortalamasına sahip olan kurumun Piri Reis Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir (54,33).

Lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren

Tablo 5. Denizcilik Eğitimi Veren Kurumlarda İstihdam Edilen Deniz Kökenli Akademisyenlerin Deniz Hizmet Süreleri, Cinsiyet ve Yaş Dağılımları

Sıra No	Kurum İsmi	Deniz Hizmeti (Yıl)	Yaş Ortala.	Cinsiyet		Akade. Sayısı
				K	E	
1	YDÜ- Yakın Doğu Üniversitesi Deniz Bilimleri Fakültesi	19,33	50,75	-	9	9
2	GİRNE- Girne Amerikan Üniversitesi Yüksekokulu	15,00	46,00	-	1	1
3	PRÜ- Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	10,16	54,33	-	9	9
4	İTÜ- İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	7,10	37,24	3	22	25
5	KTÜ- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	6,02	37,90	1	9	10
6	DEÜ- Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	5,70	36,00	1	13	14
7	ZİRVE- Zirve Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	4,00	33,00	-	1	1
8	RTE- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Turgut Kıran Denizcilik YO.	1,33	27,16	2	4	6
9	YTÜ- Yıldız Teknik Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	0,62	33,00	-	3	3
10	OÜ- Ordu Üniversitesi Deniz Bilimleri Fakültesi	0,33	24,66	-	3	3
11	İÜ- İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	0,26	33,40	4	1	5
12	BAÜ-Balikesir Üniversitesi Bandırma Denizcilik Fakültesi	0,00	25,00	-	1	1
13	BTÜ- Bursa Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	0,00	24,00	-	1	1
14	KCÜ- Kâtip Çelebi Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	0,00	27,00	-	1	1
Toplam/ Genel Ortalama		4,99	37,24	11	78	89

Tablo 6. Türkiye’de Denizcilik Eğitimi Veren Deniz Kökenli Akademisyenlerin Akademik Kariyerleri

Sıra No	Kurum İsmi	Toplam	Lisans Seviyesi	Y. Lisans Seviyesi	Doktora Seviyesi	Yardımcı Doçent	Doçent	Prof. Dr.
2	DEÜ- Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	14	5	5	-	2	2	-
3	KTÜ- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	10	3	5	1	1	-	-
4	PRÜ- Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	9	3	-	-	3	-	3
5	YDÜ- Yakın Doğu Üniversitesi Deniz Bilimleri Fakültesi	9	7	2	-	-	-	-
6	RTE- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Turgut Kıran Denizcilik YO.	6	6	-	-	-	-	-
7	İÜ- İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	5	-	-	3	2	-	-
8	YTÜ- Yıldız Teknik Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	3	1	1	-	-	-	1
9	OÜ- Ordu Üniversitesi Deniz Bilimleri Fakültesi	3	3	-	-	-	-	-
10	ZİRVE- Zirve Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	1	1	-	-	-	-	-
11	GİRNE- Girne Amerikan Üniversitesi Denizcilik Yüksekokulu	1	1	-	-	-	-	-
12	BAÜ-Balikesir Üniversitesi Bandırma Denizcilik Fakültesi	1	1	-	-	-	-	-
13	BTÜ- Bursa Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	1	1	-	-	-	-	-
14	KCÜ- Kâtip Çelebi Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	1	1	-	-	-	-	-
TOPLAM		89	44	17	5	15	3	4

Tablo 7. Lisans Düzeyindeki Öğrenci Kontenjan Sayısı ile İstihdam Edilen Deniz Kökenli Akademisyen Sayısı Arasındaki İlişkisi

	Kurum İsmi	Öğrenci Kapasitesi	Akademis. Sayısı	Akademisyen Başına Düşen Kontenjan Sayısı
1	İTÜ- İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	317	25	12,68
2	PRÜ- Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	240	9	26,67
3	DEÜ- Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	120	14	8,57
4	YDÜ- Yakın Doğu Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	120	9	13,33
5	ZİRVE- ZİRVE Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	120	1	120,00
6	KTÜ- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	77	10	7,70
7	İÜ- İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	72	5	14,40
8	RTE- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Turgut Kıran Denizcilik YO.	72	6	12,00
9	YTÜ- Yıldız Teknik Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	57	3	19,00
10	GİRNE- GİRNE Amerikan Üniversitesi Denizcilik Yüksekokulu	45	1	45,00
11	OÜ- Ordu Üniversitesi Deniz Bilimleri Fakültesi	-	3	-
12	BAÜ- Balıkesir Üniversitesi Bandırma Denizcilik Fakültesi	-	1	-
13	BTÜ- Bursa Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	-	1	-
14	KCÜ- Kâtip Celebi Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	-	1	-
	TOPLAM	1240	89	Ortalama 13,93

kurumlardaki kadın akademisyen sayısının 11 kişi olduğu belirlenmiştir. Tüm akademisyenler arasındaki oranın %12 olduğu görülmektedir. En fazla sayıda kadın akademisyen, İstanbul Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi'ni sırasıyla İstanbul Teknik Üniversitesi (3) ve RTE Üniversitesi (2) izlemektedir. Bunu yanında Yıldız Teknik Üniversitesi, Ordu, Zirve, Girne, Balıkesir, Bursa ve Katip Çelebi Üniversitelerinde denizcilik alanında yetişmiş kadın akademisyenler henüz bulunmamaktadır.

Akademik kariyerlerine üniversitelerde başlayan deniz kökenli akademisyenlerden bazıları kendi, bazıları ise diğer üniversitelerde yüksek lisans ve doktora eğitimlerine devam etmektedir. 2012 Ocak ayı itibarıyla deniz kökenli akademisyenlerin akademik kariyer durumları Tablo 6'da gösterilmektedir. Tablo 6 incelendiğinde, 25 akademisyen

ile en fazla akademisyen sayısının İstanbul Teknik Üniversitesi'nde görev yaptığı tespit edilmiştir. Akademisyen sayısı bakımından İTÜ'yü DEU (14) ve KTU (11) takip etmektedir. Bunları 2009 yılında eğitime başlayan PRU 9 akademisyen ile takip etmektedir. Profesör düzeyinde 4 deniz kökenli akademisyen olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren kurumların kontenjan sayıları ile deniz kökenli akademisyen sayıları arasındaki ilişki Tablo 7'de gösterilmektedir. Buna göre, deniz kökenli akademisyen başına yıllık kontenjan sayısı 13,93 olarak tespit edilmiştir. Bu sayı bundan sonra kurulması düşünülen eğitim kurumları için bir referans niteliği taşımaktadır.

Ocak 2012 tarihi itibarıyla, okulların yıllık toplam kontenjanı (1240) dikkate alındığında, 11 eğitim kurumunun 4 yıllık lisans eği-

Tablo 8. Deniz Kökenli Akademisyenlerin Lisans Eğitimlerini Tamamladıkları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı

Lisans Eğitimini Tamamladıkları Eğitim Kurumunun Adı	Mezun Sayısı
İTÜ- İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	42
İÜ- İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	16
KTÜ- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	10
Deniz Harp Okulu	9
DEÜ- Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	6
YDÜ- Yakın Doğu Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	2
YTÜ- Yıldız Teknik Üniversitesi Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi	2
Diğerleri	2
Toplam	89

timleri sırasında toplam öğrenci sayısının yaklaşık olarak 4960 olacağı öngörülmektedir. Toplam öğrenci sayısı dikkate alındığında deniz kökenli akademisyen başına düşen ortalama öğrenci sayısı 26,24 olarak hesaplanabilir.

Deniz kökenli akademisyenlerin, lisans eğitimlerini tamamladıkları kurumlara göre dağılımları Tablo 8'de gösterilmektedir.

1884 da kurulan ve bugüne kadar çeşitli isimlerle lisans düzeyinde denizcilik eğitimi vermeye devam eden İstanbul Teknik Üniversitesi 42 tane akademisyen mezun etmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ardından eğitime başlayan İstanbul Üniversitesi 16 akademisyen mezun etmiştir. Bu üniversiteleri sırayla Karadeniz Teknik Üniversitesi (10), Deniz Harp Okulu(9), Dokuz Eylül Üniversitesi (6), Yakınoğu Üniversitesi (2), Yıldız Teknik Üniversitesi (2) izlemektedir.

6. Sonuçlar

Son 20 yıldır, denizcilik eğitimi kurumlarının sayıları ve kabul ettikleri öğrenci kontenjanları çok plansız ve programsız bir şekilde artırılmıştır. Bu plansız ve keyfi artırımlar ne zamana kadar devam edecektir? Bu keyfilige kim dur diyecektir? Lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplam sayısı 5000'leri bulduğu zaman, bu öğrencilerden kaç tanesi gemilerde staj imkânı bulabileceklerdir? Bu sorular bir yandan cevap beklerken, spekülâtif olarak oluşturulan bu muazzam kontenjanlar hayali kurulduğu gibi nitelikli denizciler yetiştirilerek, ülkemizi yurt dışına insan gücü ihraç eden bir ülke haline getirebilecek midir? sorusunu da sormamızı gerekli kılmaktadır.

Yapılan araştırmada, lisans düzeyinde denizcilik eğitimi vermek üzere planlandığı halde henüz öğrenci kabul etmeyen eğitim kurumlarının bulunduğu, popülaritesi nedeniyle her ile bir denizcilik fakültesinin kurulmaya çalışıldığı, kapasitelerin üzerindeki mevcut bölüm kontenjanlarının keyfi olarak devamlı olarak artırıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında bu muazzam kontenjanları eğiterek öğreterek değer yaratması bekle-

nen deniz kökenli akademisyenlerin sayısı ne kadar artmıştır? 1990 yılına kadar lisans düzeyinde denizcilik eğitimi veren tek eğitim kurumu olan İTÜ Denizcilik Fakültesi'nin kontenjanı 103 öğrenci iken bugün tüm eğitim kurumlarının toplam kontenjan sayısı 1240'a ulaşmıştır. Bu 12 katlık muazzam artışın karşılığında deniz kökenli akademisyen sayısındaki artışının sorgulanması gerekmektedir. Bu çalışma mevcut durumu ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda ülkemizin ihtiyacı olan nitelikli zabitan sayısı ile ihraç etmeyi düşündüğümüz insan gücü sayısı için bir ihtiyaç analizi yapılması daha sonra da elde edilen verilere göre de gerekli akademisyen sayısının belirlenmesi gerekmektedir.

Bir başka önemli konu ise, ülkemizde denizci kökenli akademisyen olmanın zorluğu ve maddi ve manevi fedakârlıklar gerektirmesidir. Uzun ve yorucu bir süreç olan denizcilik alanındaki akademik hayatın özendirilmesi, teşvik edilmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

YÖK tarafından planlanan ve koordine edilen "Öğretim Elemanı Yetiştirme Programları" denizcilik eğitiminin ihtiyaç duyduğu nitelikli akademisyenleri yetiştirilmesi için gelecek vaat eden projelerdir.

Kaynaklar

- BIMCO/ ISF MANPOWER 2010 UPDATE The Worldwide Demand for and Supply of Seafarers HIGHLIGHTS.
- Karakaya, M M. (2011) Cumhuriyet Döneminde Ticari Denizcilik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi (1928-1981). Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Enstitüsü. İstanbul.
- Nas, S. (2011) Transas News, <http://www.transas.com> , Erişim; 12.05.2012
- Sağ, O. K.(2010) "Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2". Deniz Ticareti. Mart 2010, p. 30-36.
- Ulusal Denizcilik Şurası (2000) Eğitim Çalışma Grubu Raporu.

İnternet Kaynakları

- [1] www.Denizcilik.ITU.edu.tr Erişim; 01.02.2012
- [2] <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57952/h/2011tablo4-2172011.pdf> Erişim; 27.4.2012
- [3] <http://personel.yok.gov.tr/AkademikDuyuru/?sayfa=yonetmelik> Erişim; 13.02.2012.